

Европейският лалугер
(*Spermophilus citellus*)

застрашен
от изчезване вид
в световен
мащаб

поддържане
на местообитанията
и възстановяване
на популацията
в природен парк
Витоша

Обща информация

Европейският лалугер (*Spermophilus citellus*) е наземен гризач от семейство Катерицови (*Sciuridae*). Той много прилича на катерица, но за разлика от нея живее на земята, където копае своите ходове. Европейският лалугер е сравнително едър гризач с дължина на тялото до 20 см и тегло 200-350 гр. Има едва забележими малки ушенца, които не му пречат да се провира през своите подземни ходове. Опашката му е дебела, с дължина 4-5 см и му служи за опора, когато се изправя на задните си крака, за да се огледа за приближаваща опасност. Гръбчето му е жълто-кафяво, на петна. Европейският лалугер е разпространен в югоизточна Европа. Обитава открити необработваеми територии, покрити с ниска тревна растителност най-често пасища.

Поведение, жизнен цикъл, размножаване, убежища, хранене, взаимодействие с други видове

Лалугерите образуват колонии от няколко до няколкостотин индивиди. Те са активни през деня. Обикновено, докато повечето индивиди се хранят, едно или няколко животни застават в изправено положение (поза „колче“) и следят за опасности. При наличие на такива, те издават предупредително изсвирване и всички се изпокриват в дупките. Европейският лалугер изпада в зимен сън, който продължава около 6-7 месеца. За този период лалугерите не събират хранителни запаси, а използват енергията от натрупаните през лятото и есента тлъстини. Размножителният период започва веднага след като се събудят от зимен сън (февруари-март). Бременността трае около 28 дни. През април – май се раждат 5-8 голи и слепи малки, които прекарват първите 4 седмици в дупката. Лалугерите обитават дупки, които изкопават сами. Там те прекарват нощта, там се крият от хищници, отглеждат малките си и прекарват в сън студентите зимни месеци. Храната им е предимно растителна – зелените части на тревисти растения и семена. За предпочитанията на лалугера към узрелите пшенични и ечемични семена свидетелства и родовото му име: *Spermophilus* означава „обичащ семена“. Нужната вода той си набавя единствено от храната. Когато е на повърхността и се храни, европейският лалугер е застрашен от нападения от хищници. Затова, подобно на хамстер, той набързо събира храната в бузните си торбички и отива в дупката, където на сигурно място я съхранява и поглъща. Много хищни птици (царски орел, скален орел, ловен сокол, мильк и голям креслин орел) и бозайници (лъшър и степен пор) се хранят с европейския лалугер, а някои птици (ориенталското каменарче) използват неговите дупки за гнездене. Счита се, че много от тези птици и бозайници изчезват, защото намалява основната им храна – лалугерът.

Състояние на популациите в някои европейски страни

През 70-те и 80-те години на XX-ти век видът изчезва от Хърватска, Германия и Полша. В Чехия и Словакия броят на лалугерите е силно намалял. В България също се наблюдава намаляване на числеността, но в по-малка степен. По-голямата част от изчезналите колонии са в Софийското поле и планинските райони на страната, а като главни причини могат да се посочат изоставянето на пасищата, застрояването и прекъсването на коридорите за разпространение на вида.

Европейският лалугер е обявен за СТРОГО ЗАЩИТЕН ВИД. Включен е в следните български и европейски природозащитни закони и конвенции:

- Закон за биологичното разнообразие – приложение №2;
- Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска конвенция) – приложение №2 включваща строго защитени видове от фауната;
- Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна – приложение II и IV;
- Списък на световно застрашените животни на Международния съюз за защита на природата (IUCN) с категория „уязвим“;
- Червена книга на България с категория „уязвим“.

Консервационен
статус

Европейският лалугер на Витоша

Обща информация:

- В миналото десетки хиляди индивиди са обитавали ниските южни и западни склонове на планината;
- С преустановяването на пашата през 90-те години на миналия век голяма част от колонии на лалугера изчезнали, поради промени в местообитанията им (обрастване на пасищата и ливадите, промяна на растителната покривка). Липсата на подходящи местообитания довело до драстично намаляване на броя на лалугерите в границите на Природен парк Витоша;
- Големи колонии лалугери напълно изчезнали от сенокосните ливади и пасища над селата Ярлово и Железница;
- Единствената жизнена колония на европейския лалугер в границите на парка сега се намира над с. Кладница;
- Проведената през 2008 г. инвентаризация на лалугеровата популация в единственото останало находище на вида свидетелства за едва 20 екземпляра. Такава численост не може да осигури запазването на вида в бъдеще.

Мерки за опазване на вида и възстановяване на подходящите местообитания на Витоша

- От 2008 г. част от територията, обитавана от популацията на лалугера се окосява веднъж годишно с цел поддържане на подходяща височина и състав на тревната покривка;
- В резултат от предприетите мерки, през 2010 г. е отчетено трикратно увеличение на броя използвани от лалугерите дупки в района;
- Съвместно с партньори от с. Кладница, Дирекцията на Природен парк Витоша се опитва да насърчи традиционната паша в района на единствената оцеляла популация на лалугера в парка.

Мерки в рамките на проект „Изпълнение на приоритетни дейности от плана за управление на природен парк Витоша“

- Улов на лалугери от други места и освобождаване на територията на ПП Витоша с цел увеличаване на числеността и обогатяване на генетичния фонд на местната популация. Дейността включва: определяне на конкретни райони за улов на лалугери (общо около 40 броя животни); теренна работа по залагане и обслужване на капаните, транспортиране и освобождаване на уловените животни.
- поддържане на местообитанията на вида чрез косене на територията;
- оценка на природозащитния статус на лалугера на територията на природния парк;
- проследяване на процеса на адаптация на новите индивиди на Витоша.

С тези дейности се цели подпомагане на силно уязвимата витошка популация на лалугера, което значително ще увеличи шансовете за оцеляване на вида на територията на природния парк. Опазването на лалугера би допринесло и за съхраняването на други защитени животински видове, например: скалния орел, мишелова и някои видове сови, срещащи се на Витоша.

За издаване на настоящата дуплика е ползвана информация от Института по зоология при БАН и Дирекция на Природен парк Витоша към МЗХ
Автор на снимките: Владимир Милушев, М. Брандт

www.opc.moew.government.bg

www.park-vitosha.org

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
Министерство на околната среда

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013 Г.

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

Проектът „Изпълнение на приоритетни дейности от плана за управление на Природен парк Витоша“ се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“